

Poznań, 22.08.2020

Dot. sprawy: DP-WL.0220.29.2020.PW

Sz.P. Michał Woś
Minister Środowiska
Ministerstwo Środowiska
sekretariat.dp@srodowisko.gov.pl

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 19.08.2020 w sprawie konsultacji projektu rozporządzenia Ministra Środowiska zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne przesyłamy uwagi i propozycje Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra” do tego projektu (wersji opublikowanej na stronie RCL w dniu 19.08.2020). Ze względu na zaledwie 3-dniowy termin konsultacji odnosimy się jedynie ściśle do zakresu proponowanej zmiany, czyli zmiany terminów polowań na ptaki wodne. Zaznaczamy jednak, że z różnych przyczyn merytorycznych w naszej opinii także niektóre inne zapisy tego rozporządzenia wymagają korekty.

- 1. W przypadku wodnych ptaków łownych wyłączenie dopuszczalności polowań powinno obejmować nie tylko drugą połowę sierpnia, ale co najmniej także pierwszą połowę września. Sezon polowań na te ptaki powinien zaczynać się więc nie wcześniej niż 16 września (lepiej – 20 września).**

W uzasadnieniu projektu rozporządzenia wskazano, że zmiana początkowego terminu polowań na krzyżówkę, cyraneczkę, głowienkę, czernicę i łyskę z 15 sierpnia na 1 września, ma na celu „dostosowanie obowiązujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przepisów określających okresy polowań na krzyżówkę, cyraneczki, głowienki i czernice oraz łyski do przepisów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa w zakresie określenia okresów polowań do zdefiniowanych na podstawie badań naukowych terminów rozpoczęcia i zakończenia sezonu lęgowego ww. gatunków dzikiego ptactwa”. Aby cel ten został faktycznie osiągnięty, polowania powinny rozpocząć się nie wcześniej niż w drugiej połowie (16) września (Wylegała i Ławicki 2019, Chodkiewicz i in. 2019). Taka zmiana terminu byłaby dostosowaniem przepisów krajowych do zapisów dyrektywy ptasiej UE (art. 7 ust. 4), zakazującej polowań w okresie wychowu młodych, w czasie trwania poszczególnych faz reprodukcji oraz w okresie powrotu do miejsc lęgowych. Dodatkowo w art. 5 dyrektywa ptasia zakazuje się umyślnego płoszenia ptaków, szczególnie w okresie

łęgowym, jeśli może to zaszkodzić ich ochronie. W polskich warunkach okres wychowu młodych u kaczek (zwłaszcza grążyc – w tym głowienki i czernicy) oraz tysek kończy się zazwyczaj dopiero w pierwszej dekadzie września, a czasami nawet dopiero pod koniec tego miesiąca. W drugiej połowie sierpnia kilka gatunków kaczek wciąż opiekuje się nielotnymi pisklętami, przy czym nie dotyczy to jednostkowych przypadków, lecz znaczącej części populacji. W połowie sierpnia pisklęta (także w wieku kilku dni, które lotność uzyskują w połowie września) wodzi jeszcze 30% samic podgorzałki, 75% samic czernicy i 30% samic głowienki, a nawet 10% samic krzyżówki (Stawarczyk 1995). Wyniki współczesnych badań naukowych nie wskazują więc końca sierpnia, ale co najmniej połowę września jako koniec sezonu łęgowego ptaków wodnych (w tym kaczek i tysek) w warunkach Polski.

2. Aby osiągnąć przedstawiony w uzasadnieniu cel nowelizacji, dla wszystkich łownych gatunków gęsi na terenie całej Polski należy wprowadzić jednakowy okres polowań: od 16 września do 15 stycznia.

Obecnie prawo zezwala na polowania od 1 września do 21 grudnia, a na terenie woj. dolnośląskiego, lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego od 1 września do 15 stycznia (gęgawa) lub 31 stycznia (pozostałe gęsi).

Konieczność wyłączenia polowań na wodne ptaki łowne w pierwszej połowie września została przedstawiona w uzasadnieniu do uwagi nr 1. Ochronie w okresie rozrodczym podlegać mają nie tylko gatunki łowne, ale i pozostałe gniazdujące w siedlisku, którym prowadzone są polowania.

Rozpoznawanie poszczególnych gatunków gęsi podczas polowania w trudnych warunkach (np. podczas mgły) jest nierealne i obecny zapis tylko z pozoru chroni gęgawę w drugiej połowie stycznia, czyli w okresie, w którym gatunek ten zajmuje już rewiry łęgowe. Stąd konieczność zaprzestania polowań na gęsi po 15 stycznia.

3. Postulujemy wykreślenie z listy gatunków łownych: cyraneczki, głowienki, czernicy oraz łyski, albo co najmniej wprowadzenie na nie całorocznego zakazu polowań (wykreślenie tych gatunków z § 1 ust. 1 pkt 15 i 17 i dodanie w ust. 5 rozporządzenia).

Obecnie brakuje merytorycznych przesłanek za pozostawieniem ww. gatunków na liście łownych w Polsce, tym bardziej, że jak wykazano w raporcie PKK IUCN, względny poziom odstrzału w skali kraju w przypadku części gatunków jest wysoki, zarówno w odniesieniu do populacji łęgowych jak i zimujących (Wylegała i Ławicki 2019). Polowanie na gatunki będące w regresie, w tym na gatunek zagrożony wyginięciem w skali globalnej (głowienka), przy braku jakichkolwiek przesłanek przyrodniczych czy ekonomicznych przemawiającym za ograniczaniem ich liczebności, jest trudne do merytorycznego uzasadnienia i nieakceptowane przez znaczną część społeczeństwa. Podnoszony przez niektóre gremia (opinia PROP z sierpnia 2019) argument o niedostatkach w wiedzy na temat dokładnych liczebności i udziału różnych przyczyn w niekwestionowanym kurczeniu się krajowych populacji tych gatunków mogą przemawiać za podjęciem dodatkowych badań, w tym rozbudowaniu monitoringu prowadzonego przez GIOŚ, ale nie zwalania państwa członkowskiego UE z obowiązku stosowania zasady ostrożności oraz natychmiastowej likwidacji istotnego, a jednocześnie łatwego do usunięcia czynnika ograniczającego liczebność populacji tych gatunków.

Zwracamy jednocześnie uwagę, że na liście ptaków łownych figuruje gęś zbożowa *Anser fabalis*. Najnowsze badania genetyczne gęsi wskazują, że tajgowe i tundrowe formy gęsi zbożowej zasługują na status oddzielnych gatunków. W 2018 r. lista ptaków stwierdzonych w Polsce została zaktualizowana w oparciu o listę ptaków świata, która uwzględniając wyniki najnowszych badań genetycznych i traktuje dotychczasową gęś zbożową jako 2 gatunki. W wyniku wprowadzonych zmian w krajowej liście ptaków, gatunek gęś zbożowa został podzielony na dwa taksony: gęś zbożową *Anser fabalis* oraz gęś tundrową *Anser serirostris* (Stawarczyk 2018). Gatunki te różnią się trendami liczebności oraz liczbą ptaków zimujących w Europie. Gęś tundrowa jest stabilna lub wykazuje lekki trend rosnący, a jej liczebność na europejskich zimowiskach szacuje się na około 600–800 tys. osobników. Liczebność gęsi zbożowej spada i szacuje się, że obecnie w Europie zimuje zaledwie około 52 tys. osobników (Fox i Leafloor 2017).

Z upoważnienia Zarządu
PTOP „Salamandra”

Przemysław Wylegała
(podpisano cyfrowo)

Cytowana literatura

Chodkiewicz T., Chylarecki P., Sikora A., Wardecki Ł., Bobrek R., Neubauer G., Marchowski D., Dmoch A., Kuczyński L. 2019. Raport z wdrażania art. 12 Dyrektywy Ptasiej w Polsce w latach 2013-2018: stan, zmiany, zagrożenia. Biuletyn Monitoringu Przyrody 20: 1–80.

Wylegała, P., Ławicki, Ł. (2019) Głowienka, czernica, cyraneczka, łyska – stan populacji w Polsce i wpływ gospodarki łowieckiej. Opinia na potrzeby Polskiego Komitetu Krajowego IUCN. PTOPI Salamandra, Poznań: 20 ss.

Stawarczyk T. 2018. Zmiany taksonomiczne na liście ptaków krajowych według taksonomii IOC. Ornithologia Polonica 59: 71–77

Fox A. D., Leafloor J. O. (eds). 2017. A global audit of the status and trends of Arctic and Northern Hemisphere goose populations. Conservation of Arctic Flora and Fauna International Secretariat : Akureyri, Iceland.